

نشریه علمی - ترویجی یافته‌های تحقیقاتی در گیاهان زراعی و باغی
جلد ۲، شماره ۴، سال ۱۳۹۲

ارزیابی رساله‌های دکتری در رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه‌های ایران

عباس شریفی تهرانی^۱، بهمن یزدی صمدی^۲ و سیدمحمد اشکان^۳

۱- عضو پیوسته فرهنگستان علوم و رئیس گروه علوم کشاورزی و منابع طبیعی

۲- عضو پیوسته فرهنگستان علوم

۳- عضو هیأت علمی گروه گیاهپزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین، پیشوا

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۷/۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۴/۳۱

چکیده

شریفی تهرانی ع، یزدی صمدی ب، اشکان س م (۱۳۹۲) ارزیابی رساله‌های دکتری در رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه‌های ایران. نشریه یافته‌های تحقیقاتی در گیاهان زراعی و باغی ۲(۴): ۳۱۱-۳۲۰

یکی از اهداف مهم ایجاد دوره‌های دکتری انجام پژوهش‌های اصیل در قالب رساله‌های دکتری است که نه تنها به پیشرفت علم کمک کند بلکه در راستای رفع نیازهای جامعه باشد. در این طرح تعداد ۲۵۷ رساله از رشته‌های مختلف کشاورزی و منابع طبیعی از دانشگاه‌های سراسر کشور از جنبه علمی و کاربردی بررسی و برای هر رساله مجموعاً ۱۰۰ امتیاز در نظر گرفته شد. امتیاز رساله‌ها در ۱۳ شاخه تخصصی گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم به شرح زیر بود:

- ۱- آبیاری: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۶۷/۲۹ و با امتیاز کیفی «متوسط».
  - ۲- اقتصاد، ترویج و آموزش کشاورزی: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۸۳/۵۳ و با امتیاز کیفی «خوب».
  - ۳- علوم باغبانی: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۶۹/۸۵ و با امتیاز کیفی «متوسط».
  - ۴- جنگل و محیط زیست: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۲/۹ و با امتیاز کیفی «متوسط».
  - ۵- چوب‌شناسی: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۸۲/۰۲ و با امتیاز کیفی «خوب».
  - ۶- علوم خاک: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۱/۵ و با امتیاز کیفی «متوسط».
  - ۷- علوم دامی: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۵۴/۴۱ و با امتیاز کیفی «ضعیف».
  - ۸- زراعت و اصلاح نباتات: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۷/۵ و با امتیاز کیفی «خوب».
  - ۹- شیلات: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۵/۲۷ و با امتیاز کیفی «خوب».
  - ۱۰- علوم و صنایع غذایی: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۱/۴۴ و با امتیاز کیفی «متوسط».
  - ۱۱- گیاه‌پزشکی: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۴/۹۷ و با امتیاز کیفی «متوسط (نزدیک به خوب)».
  - ۱۲- ماشین‌های کشاورزی: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۵/۲۸ و با امتیاز کیفی «خوب».
  - ۱۳- مرتع و آبخیزداری: میانگین کل امتیاز کمی رساله‌ها ۷۱/۷۲ و با امتیاز کیفی «متوسط»
- میانگین امتیاز کمی رساله در شاخه‌های مختلف علوم کشاورزی و منابع طبیعی ۷۳ بود که به لحاظ کیفی «متوسط» ارزیابی شد.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه، رساله دکتری، کشاورزی و منابع طبیعی و فرهنگستان علوم.

آدرس پست الکترونیکی نگارنده مسئول: asharifi@chamran.ut.ac.ir

مقدمه

آنها در اعتلای سطح علمی و رفع نیازهای کشور» به مدت یک سال به مرحله اجرا درآید و در این بررسی رساله‌های دکتری دفاع شده در سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ مورد ارزیابی قرار گرفت.

مواد و روش‌ها

۱- نظر به اینکه این طرح به عنوان الگو (پایلوت) اجرا شد و طرح اصلی بعد از حصول دستاوردهای این پژوهش پیشنهاد و اجرا خواهد شد. لذا رساله‌ها در راستای اهداف و معیارهای زیر مورد رسیدگی و داوری قرار گرفتند:

الف- تعیین امتیازهای علمی هر رساله با ضریب ۷۰ درصد.

ب- تعیین امتیازهای کاربردی هر رساله با ضریب ۳۰ درصد.

ج- جمع امتیازهای علمی و کاربردی هر رساله.

د- تعیین امتیاز کیفی هر رساله با مراتب بسیارخوب، خوب، متوسط و ضعیف.

۲- با توجه به اهداف و معیارهای یاد شده، چهار فرم تدوین و برای بررسی به شاخه‌های تخصصی ارسال شد.

۳- بر اساس نظر شاخه‌ها، تعداد ۲۵۷ رساله دکتری از دانشکده‌های مختلف کشور جمع آوری و به متخصصانی از اعضای شاخه‌ها، هیأت علمی دانشگاه‌ها و پژوهشگران سازمان‌های تحقیقاتی برای داوری ارسال شد.

۴- فرم‌های چگونگی داوری رساله‌ها توسط

یکی از اهداف مهم ایجاد دوره‌های دکتری انجام پژوهش‌های اصیل در قالب رساله‌های دکتری است که نه تنها به پیشرفت علم کمک کند بلکه در راستای رفع نیازهای جامعه باشد. مطالعات موردی، برداشت‌های استادان و محققان نشان می‌دهد که به سبب وجود موانعی مانند متناسب نبودن موضوع رساله‌ها با اولویت‌ها، راهبردها و راهکارهای اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران، پراکندگی موضوع رساله‌ها، متناسب نبودن آنها با نیازهای جامعه، از این فرصت‌های پژوهشی و امکانات پرسنلی و هزینه‌های انجام شده بهره کامل برده نشده و اهداف مورد نظر در حد مطلوب محقق نشده است (۱۲).

با توجه به نکات یاد شده، گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران طرحی با عنوان «بررسی رساله‌های دکتری در زمینه کشاورزی و منابع طبیعی در دانشگاه‌ها در یک دوره ده ساله از ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ به مرحله اجرا درآورد. هدف طرح این بود که با بررسی رساله‌ها در زمینه یاد شده، اطلاعات لازم در مورد اصالت و به ویژه تأثیر آنها در رفع نیازهای کشور، جمع آوری و تجزیه و تحلیل شود و توصیه‌های لازم درباره سمت‌گیری آنها در آینده به عمل آید. ولی به علت کمی اعتبار، قرار شد این طرح ابتدا به صورت الگو با عنوان «بررسی رساله‌های دکتری در زمینه کشاورزی و منابع طبیعی در دانشگاه‌ها به منظور تعیین نقش

داوران، دستورالعمل امتیازبندی و جدول نهایی ارزیابی رساله‌ها تدوین و به شاخه‌ها ابلاغ شد. در جدول نهایی براساس مجموع امتیازات هر رساله، امتیاز کیفی آن‌ها به شرح زیر تعیین گردید:

امتیاز از ۹۰ تا ۱۰۰ ،	بسیار خوب
امتیاز از ۷۵ تا ۸۹ ،	خوب
امتیاز از ۶۰ تا ۷۴ ،	متوسط
امتیاز از ۵۹ و پایین‌تر،	ضعیف

بررسی قرار گرفتند.
از میان ۱۵ رساله مورد بررسی براساس جمع کل امتیازات: پنج رساله بسیار خوب (۳۳/۳ درصد)، هشت رساله خوب (۵۳/۳ درصد) و دو رساله متوسط (۱۳/۳ درصد) ارزیابی شدند.

میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۸۳/۵۳ بود که معادل امتیاز کیفی «خوب» ارزیابی شد (۱۳).

۳- شاخه علوم باغبانی

در این شاخه تعداد ۲۰ رساله مربوط به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفتند.

از میان ۲۰ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، پنج رساله خوب (۲۵ درصد) و ۱۵ رساله متوسط (۷۵ درصد) ارزیابی شدند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۱/۳۵ بود که معادل امتیاز کیفی «متوسط» ارزیابی شد (۶).

۴- شاخه جنگل و محیط زیست

در این شاخه تعداد ۱۶ رساله مربوط به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ بررسی شدند.

از میان ۱۶ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، دو رساله بسیار خوب (۱۲/۵ درصد)، پنج رساله خوب (۳۱/۲ درصد)، هفت رساله متوسط (۴۳/۸ درصد) و دو رساله ضعیف (۱۲/۵ درصد) ارزشیابی شدند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۲/۹ بود که معادل امتیاز کیفی «متوسط»

۵- شاخه‌ها پس از اتمام داوری رساله‌ها و تکمیل فرم‌ها، گزارش پایانی را تنظیم و پس از تصویب در شورای هر شاخه، در گروه ارایه نمودند.

نتایج و بحث

۱- شاخه آبیاری

در این شاخه تعداد ۱۴ رساله مربوط به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ بررسی شد. از میان ۱۴ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، یک رساله بسیار خوب (۷/۱ درصد)، چهار رساله خوب (۲۸/۶ درصد)، هفت رساله متوسط (۵۰ درصد) و دو رساله ضعیف (۱۴/۳ درصد) بود. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۶۷/۲۹ بود که معادل امتیاز کیفی «متوسط» ارزیابی می‌شود (۹).

۲- شاخه اقتصاد، ترویج و آموزش کشاورزی

در این بررسی تعداد ۱۵ رساله دکتری که در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ دفاع شده بودند مورد

ارزیابی شد (۸).

۵- شاخه چوب‌شناسی

در این بررسی تعداد ۱۶ رساله مربوط به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ مورد ارزیابی قرار گرفتند.

از میان ۱۶ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، دو رساله بسیارخوب (۱۲/۵ درصد)، ۱۲ رساله خوب (۷۵ درصد) و دو رساله متوسط (۱۲/۵ درصد) ارزیابی شدند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۸۲/۰۲ بود که معادل امتیاز کیفی «خوب» ارزیابی شد (۷).

۶- شاخه علوم خاک

در این بررسی تعداد ۲۱ رساله دکتری مربوط به سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ ارزیابی شدند.

از میان ۲۱ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، دو رساله بسیار خوب (۹/۵ درصد)، هفت رساله خوب (۳۳/۳ درصد)، ۱۰ رساله متوسط (۴۷/۶ درصد) و دو رساله ضعیف (۹/۵ درصد) ارزیابی شدند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۱/۵ بود که معادل امتیاز کیفی «متوسط» ارزیابی شد (۵).

۷- شاخه علوم دامی

در این بررسی تعداد ۱۷ رساله دکتری مربوط به سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ ارزیابی شدند.

از میان ۱۷ رساله مورد بررسی براساس جمع

امتیازات، یک رساله خوب (۵/۹ درصد)، شش رساله متوسط (۳۵/۳ درصد) و ۱۰ رساله ضعیف (۵۸/۸ درصد) ارزیابی شدند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۵۴/۴۱ بود که معادل امتیاز کیفی «ضعیف» ارزیابی شد (۱۰).

۸- شاخه زراعت و اصلاح نباتات

در این بررسی تعداد ۲۴ رساله دکتری مربوط به سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ ارزیابی شدند. از میان ۲۴ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، یک رساله بسیارخوب (۴/۲ درصد)، ۱۸ رساله خوب (۷۵ درصد) و پنج رساله متوسط (۲۰/۸ درصد) را کسب کردند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۷/۵ بود که معادل امتیاز کیفی «خوب» ارزیابی شد (۱۴).

۹- شاخه شیلات

در این بررسی تعداد ۱۱ رساله دکتری مربوط به سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ ارزیابی شدند.

از میان ۱۱ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، هشت رساله خوب (۷۲/۷ درصد)، سه رساله متوسط (۲۷/۳ درصد) ارزیابی شدند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۵/۲۷ بود که معادل امتیاز کیفی «خوب» ارزیابی شد (۱).

۱۰- شاخه علوم و صنایع غذایی

در این بررسی تعداد ۲۵ رساله دکتری مربوط به سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ ارزیابی

جدول ۱- نتایج ارزیابی رساله‌های دکتری شاخه‌های کشاورزی و منابع طبیعی

ردیف	نام شاخه	تعداد رساله کل	تعداد رساله براساس امتیاز علمی				تعداد رساله براساس امتیاز کاربردی				تعداد رساله براساس کل امتیاز				درصد امتیاز علمی	درصد امتیاز کاربردی	جمع امتیاز علمی و کاربردی	امتیاز کیفی
			۱۰-۱۲		۱۳-۱۵		۱۰-۱۲		۱۳-۱۵		۱۰-۱۲		۱۳-۱۵					
			۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳				
۱	آبیاری	۱۴	۱	۶	۴	۳	-	۳	۶	۳	۵	۱	۷	۴	۷	۲	۶۷/۲۹	متوسط
۲	اقتصاد، ترویج و آموزش کشاورزی	۱۵	۵	۵	۵	-	۷	۷	۷	۱	۷	-	۱	۷	۲	-	۸۳/۵۳	خوب
۳	علوم باغبانی	۲۰	-	۳	۱۴	۳	-	۳	۱۳	۶	۱	۱	۶	۱۵	-	۶۹/۲۸	متوسط	
۴	جنگل و محیط زیست	۱۶	۳	۳	۸	۲	۴	۴	۴	۷	۱	۷	۴	۵	۷	۲	۷۲/۹۰	متوسط
۵	چوب‌شناسی	۱۶	۳	۹	۴	-	۴	۴	۱۲	-	-	۱۲	۴	۱۲	۲	-	۸۲/۰۲	خوب
۶	علوم خاک	۲۱	۲	۹	۷	۳	۱	۳	۱۱	۳	۱	۶	۱۱	۷	۱۰	۲	۷۱/۵۰	متوسط
۷	علوم دامی	۱۷	-	۱	۵	۱۱	-	-	۵	-	-	۱۲	۵	۱	۵	۱۱	۵۴/۴۱	ضعیف
۸	زراعت و اصلاح نباتات	۲۴	۲	۱۲	۱۰	-	۲	۱۸	۴	۱۸	-	۴	۱۸	۱	۵	-	۷۷/۵۰	خوب
۹	شیلات	۱۱	۱	۷	۳	-	-	-	۶	۱	-	۴	۶	۸	۳	-	۷۵/۲۷	خوب
۱۰	علوم و صنایع غذایی	۲۵	-	۴	۱۹	۲	۸	۲	۹	۵	۳	۵	۹	۱۳	۲	-	۷۱/۴۴	متوسط
۱۱	گیاه‌پزشکی	۳۹	۱۰	۱۲	۱۲	۵	۸	۵	۱۶	۱۶	۸	۱۰	۵	۱۷	۹	۶	۷۴/۹۷	متوسط (خوب)
۱۲	ماشین‌های کشاورزی	۲۱	۱	۸	۱۲	-	۳	-	۸	۸	۳	-	۱۰	۱۲	۹	-	۷۵/۲۸	خوب
۱۳	مرتع و آبخیزداری	۱۸	۱	۷	۶	۴	۱	۴	۶	۱	۴	۴	۸	۹	۱	-	۷۱/۷۲	متوسط
		۲۵۷	۲۹	۸۶	۱۰۹	۳۳	۳۸	۱۰۰	۷۴	۴۵	۲۰	۱۱۶	۹۵	۲۶				جمع
																		میانگین
																		متوسط

شدند.

۱۳- شاخه مرتع و آبخیزداری

در این بررسی تعداد ۱۸ رساله دکتری مربوط به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ ارزیابی شدند. از میان ۱۸ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، نه رساله خوب (۵۰ درصد)، هشت رساله متوسط (۴۴/۴ درصد) و یک رساله ضعیف (۵/۵ درصد) را کسب کردند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۱/۷۲ بود که معادل امتیاز کیفی «متوسط» ارزیابی شد (۲).

نتیجه‌گیری کلی

امتیازات مربوط به رساله‌ها و جمع و میانگین آن‌ها در جدول ۱ آمده است. نتایج کلی این طرح را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- از میان ۲۵۷ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات: ۲۰ رساله بسیار خوب (۷/۸ درصد) ۱۱۶ رساله خوب (۴۵/۱ درصد)، ۹۵ رساله متوسط (۳۷ درصد) و ۲۵ رساله ضعیف (۱۰/۱ درصد) ارزیابی شدند.

- از نظر امتیاز علمی: ۲۹ رساله امتیاز بسیار خوب (۱۱/۳ درصد) ۸۶ رساله امتیاز خوب (۳۳/۵ درصد) ۱۰۹ رساله امتیاز متوسط (۴۲/۴ درصد) و ۳۳ رساله امتیاز ضعیف (۱۲/۸ درصد) را کسب کردند. درصد امتیاز علمی شاخه‌ها بین حداقل ۵۵/۹۶ (ضعیف) و حداکثر ۸۲/۳۷ (خوب) قرار دارند و از این نظر پنج شاخه امتیاز کیفی خوب، هفت شاخه امتیاز کیفی متوسط و یک شاخه امتیاز کیفی ضعیف

از میان ۲۵ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات، ۱۰ رساله خوب (۴۰ درصد)، ۱۳ رساله متوسط (۵۲ درصد) و دو رساله ضعیف (۸ درصد) را کسب کردند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۱/۴۴ بود که معادل امتیاز کیفی «متوسط» ارزیابی شد (۱۱).

۱۱- شاخه گیاه پزشکی

در این بررسی تعداد ۳۹ رساله دکتری مربوط به سال ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفتند. از میان ۳۹ رساله براساس جمع کل امتیازات، هفت رساله بسیار خوب (۱۷/۹۵ درصد)، ۱۷ رساله خوب (۴۳/۶ درصد)، نه رساله متوسط (۲۳ درصد) و شش رساله ضعیف (۱۵/۴ درصد) ارزیابی شدند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۴/۹۷ بود که معادل امتیاز کیفی «متوسط» (نزدیک به خوب) ارزیابی شد (۳).

۱۲- شاخه ماشین‌های کشاورزی

در این بررسی تعداد ۲۱ رساله دکتری مربوط به سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ ارزیابی شدند.

از میان ۲۱ رساله مورد بررسی براساس جمع امتیازات ۱۲ رساله خوب (۵۷/۱ درصد) و نه رساله متوسط (۴۲/۹ درصد) را کسب کردند. میانگین کل امتیازهای علمی و کاربردی رساله‌های این شاخه ۷۵/۲۸ بود که معادل امتیاز کیفی «خوب» ارزیابی شد (۴).

را کسب کردند.

مشکلات

مشکلات مشاهده شده در شاخه‌های مختلف کشاورزی و منابع طبیعی را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

- دلائل ضعیف بودن بعضی از رساله‌ها، نداشتن روش‌شناسی درست، نتیجه‌گیری نامرتب با موضوع، تکراری بودن تحقیق و در مواردی نداشتن مقاله مستخرج از رساله بود.

- تکراری بودن یا تغییر بسیار جزئی موضوع پژوهش‌ها در مناطق مختلف.

- عدم جهت‌گیری مناسب در راستای نیاز جامعه.

- عدم توجه به مشکلات جاری کشور
- عدم تمرکز روی موضوعات خاص مورد نیاز اعم از علمی و یا کاربردی
از اینرو به برخی از موارد خاص رساله‌های دکتری می‌توان اشاره کرد:

- در یکی از دانشگاه‌های بسیار معتبر کشور، رساله‌ای با یک نفر استاد راهنما و فقط یک نفر استاد مشاور انجام شده است (شاخه علوم باغبانی).

- در یکی از دانشگاه‌های بسیار معتبر کشور یک مقاله عیناً در دو مجله به چاپ رسیده است (شاخه علوم باغبانی).

- رساله‌های ارزیابی شده کمتر به چالش‌های منابع خاک از جمله فرسایش، آلودگی، سلامت و بهره‌وری پایدار از خاک پرداخته‌اند. جنبه‌های نوآوری در آن‌ها چندان دیده نمی‌شود (شاخه علوم خاک).

- از نظر ارزش کاربردی: ۳۸ رساله بسیار خوب (۱۴/۸ درصد) ۱۰۰ رساله خوب (۳۸/۹ درصد) ۷۴ رساله متوسط (۲۸/۸ درصد) و ۴۵ رساله ضعیف (۱۷/۵ درصد) ارزیابی شدند. درصد امتیاز کاربردی شاخه‌ها بین حداقل ۵۰/۷ (ضعیف) تا حداکثر ۸۵/۷۷ (خوب) است. از نظر کاربردی شش شاخه دارای امتیاز کیفی خوب، پنج شاخه دارای امتیاز کیفی متوسط و دو شاخه دارای امتیاز کیفی ضعیف می‌باشند.

- ۱۱۵ رساله از نظر علمی امتیاز بسیار خوب و خوب را کسب کردند که قدری کمتر از ۱۳۸ رساله‌ای است که از نظر کاربردی این امتیازات را به دست آورده‌اند.

- میانگین درصد امتیاز علمی رساله‌های علوم کشاورزی و منابع طبیعی مورد بررسی ۷۳/۲۰ (امتیاز کیفی متوسط) و میانگین درصد امتیاز کاربردی آن‌ها ۷۲/۲۸ (امتیاز کیفی متوسط) است. میانگین کل درصد امتیازهای علمی و کاربردی ۷۳ است که معادل امتیاز کیفی متوسط ارزیابی می‌شود.

بدین ترتیب رساله‌های مورد بررسی علوم کشاورزی و منابع طبیعی با ۷۳ درصد امتیاز در حد متوسط ارزیابی شدند و لازم است برای رسیدن به امتیازات کیفی خوب و بسیار خوب مشکلاتی که در انتخاب و اجرای رساله‌ها و انتشار نتایج آن‌ها وجود دارد برطرف شوند.

● نوع موضوعات و عناوین رساله‌ها (بنیادی، کاربردی یا توسعه‌ای بودن).

● کیفیت موضوعات و عناوین رساله‌ها از نقطه نظرهای اصالت، اجرای درست تحقیق، غیر تکراری بودن، هدف‌مندی و انتشار نتایج.

● انسجام عناوین و بررسی‌های انجام شده رساله‌ها در راستای نیل به اهداف مشخص، یعنی حل یک مشکل علمی یا کاربردی کشور.

● امکان کاربردی شدن نتایج رساله‌ها و بهره‌گیری علمی از دستاوردهای آن‌ها در سطح کشور.

۳- در اجرای رساله‌ها لازم است که از فناوری‌های علمی جدید جهت رسیدن به اهداف کاربردی ملموس استفاده شود.

۴- لازم است بین دستگاه‌های اجرایی و دانشگاه‌ها ارتباط منسجمی وجود داشته باشد و این دستگاه‌ها امکانات لازم را جهت اجرای نتایج تحقیقات فراهم کنند.

۵- کمیته تصویب رساله‌های دکتری دانشکده‌ها در بررسی موضوعات و جلوگیری از دوباره کاری دقت بیشتری نمایند.

۶- با توجه به این که صنعت غذایی کشور کمتر به دنبال نوآوری است، در این مورد نیز ضروری است که تحولی در صنایع غذایی کشور صورت گیرد و از نتایج ملموس رساله‌ها استفاده شود.

۷- با توجه به این که در علوم منابع طبیعی و به ویژه مرتع و آبخیزداری حضور در عرصه و انجام امور میدانی رکن بسیار مهم در درک بهتر

- با توجه به وسعت نیازها و موضوعات رشته، مشکلات متعدد و امکانات مورد نیاز که در انجام رساله‌های علوم دامی وجود دارد، روند و جهت‌گیری مطلوب نبوده است (شاخه علوم دامی).

- بیشتر رساله‌های مورد بررسی جنبه بنیادی داشته و بدون اهداف درازمدت بوده‌اند. و فقط در چند مورد نتایج به دست آمده می‌تواند کاربردی تلقی شود (شاخه شیلات).

- عمده مشکلات موجود در مراتع مربوط به مسائل انسانی است و در این زمینه تحقیقات کمتری انجام شده است (شاخه مرتع و آبخیزداری).

توصیه ترویجی

موارد زیر جهت ارتقاء علمی و کاربردی رساله‌های علوم کشاورزی و منابع طبیعی می‌تواند مؤثر واقع شود:

۱- هدفمند بودن رساله‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است در این مورد لازم است گروه‌های دانشگاهی طرح کلان مشخصی که در جهت حل مسائل علمی و کاربردی مربوط به رشته است، مدنظر داشته باشند و موضوعات رساله‌های دکتری در جهت رسیدن به اهداف آن طرح انتخاب شوند. به نظر می‌رسد که حتی قطب‌های علمی نیز نتوانسته‌اند در این راستا هدایتگر باشند.

۲- در طرح اصلی اهداف زیر مورد رسیدگی و داوری قرار گیرند:

منابع طبیعی بتوانند ویژگی‌های رساله و مقاله‌های مستخرج از آن‌ها را در قالب شناسنامه رساله خود ثبت نمایند.

سپاسگزاری

بدین وسیله از مسئولین فرهنگستان علوم که با تصویب و حمایت مالی از این طرح، اجرای آن را امکان‌پذیر نمودند و همچنین از همکاری صمیمانه کلیه اعضای محترم گروه علوم کشاورزی در اجرای این طرح، تشکر و سپاسگزاری می‌شود.

و کاربردی کردن پژوهش‌ها می‌باشد، بنابراین ضرورت دارد که در برنامه‌ریزی‌های آینده انجام پژوهش‌های متکی به مطالعات میدانی در اولویت قرار گیرند.

۸- فرهنگستان علوم، نظارت دائمی بر روند کار رساله‌های دکتری در چارچوب نقشه علمی کشور در زمینه کشاورزی و منابع طبیعی داشته باشد تا رساله‌ها و سرمایه‌های ارزشمندی که برای انجام آن‌ها به کار گرفته می‌شوند، هدفمند شوند.

۹- در فرهنگستان علوم یک پایگاه اینترنتی دائمی برای این موضوع دایر شود تا همه دانش‌آموختگان دوره‌های دکتری کشاورزی و

منابع

- ۱- آذری تاکامی ق، محبوبی صوفیانی ن (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه شیلات. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۲- احمدی ح، پیمانی فرد ب (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه مرتع و آبخیزداری. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۳- ایزدپناه ک، شریفی تهرانی ع، بنی‌هاشمی ض، ارشاد ج، نوری قنبلانی ق، محرمی پور س، اشکان س م (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه گیاهپزشکی. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۴- برقی ع، توکلی ت، الماسی م (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه ماشین‌های کشاورزی. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۵- حق‌نیا غ، مفتون م، سیادت ح، ابطحی ع (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه علوم خاک. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۶- خوشخوی م، گریگوریان و، مبلی م، تقضلی ع، عزیزی م (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه علوم باغبانی. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۷- دوست‌حسینی ک، میرشکرایی ا، فائزی پور م (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه علوم صنایع چوب و کاغذ. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم

- ۸- زبیری م، مخدوم م، جزیره‌ای م، مروی‌مهاجر م، فقهی ج (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه جنگل و محیط زیست. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۹- سپاسخواه ع، صدقی ح، علیزاده ا، رحیمی ع، فرهودی ج (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه آبیاری. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۱۰- سفیدبخت ن، نیکخواه ع، زهوی م، واعظ‌توشیزی ر، مرادی شهر بابک م (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه علوم دامی. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۱۱- شاهی م، جمالیان ج، کدیور م، لامع ح (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه علوم و صنایع غذایی. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۱۲- شریفی م (۱۳۹۱) آیین‌نامه هدفمندسازی رساله‌های دکتری، <http://www.imna.ir/prtbg5b0.rhbf8piuur.html>
- ۱۳- کویاهی م، شهبازی ا، سلطانی غ، ملک‌محمدی ا، کریمی ع، سلمان‌زاده س (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه اقتصاد، ترویج و آموزش کشاورزی. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم
- ۱۴- مظاهری د، یزدی‌صمدی ب، کوچکی ع، رضایی ع، ولی‌زاده م، وجدانی پ، پیغمبری س ع (۱۳۹۱) گزارش پایانی طرح بررسی رساله‌های دکتری شاخه زراعت و اصلاح نباتات. گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم